

Demokratiforum för ungdomar

Delaktighet - en del av Varbergs kommuns Vision 2025

Varbergs
kommun

Sammanfattning

Det mesta i våra studie-, yrkes, och privatliv påverkas av politik. Skola, stränder och sommarjobb. Vatten, vägar och vård. Idrottsanläggningar, infrastruktur och integration är alla exempel på politiska beslut. En demokratisk process är en grundförutsättning för ett fungerande samhälle, men hur vet vi att Varbergs kommun tar till sig ungdomars idéer, tankar och perspektiv?

Nu realiserar vi kommunfullmäktiges beslut om att inrätta en återkommande ungdomsdialog. Demokratiforum för ungdomar genomförs en gång under höstterminen med gymnasieelever och en gång under vårterminen riktat till unga på ungdomsgårdar.

Unga får möjlighet att lyfta sina frågor och åsikter direkt till politiker som i sin tur får pröva sina tankar och idéer om Varberg och Varbergs framtid tillsammans med en betydelsefull målgrupp, unga. Demokratiforum för ungdomar blir då en dialog utifrån ett demokrati- och invånarperspektiv, där ungas synpunkter bemöts, diskuteras och återkopplas. Politiker pratar utifrån perspektivet kommunpolitiker och inte utifrån partitillhörighet.

Syftet med Demokratiforum för ungdomar är att fånga ungdomars kreativa idéer för att utveckla Varberg och ta tillvara på engagemanget samt ge förutsättningar och möjligheter för ungdomar att påverka sin vardag. Demokratiforum för ungdomar är ett verktyg för att minska avståndet mellan ungdomar och beslutsfattare i kommunen.

Text och innehåll

Viktoria Struxsjö

Barn- och utbildningsförvaltningen

Sofia Petersson

Kommunstyrelsens förvaltning

Formgivning

Emelie Göransson

Kommunstyrelsens förvaltning

© Utges av Varbergs kommun 2014

FRAMSIDA	1
SAMMANFATTNING	2
SYFTE MED METODMATERIALET	4
INTRODUKTION: VAD ÄR EN STAT? REGION? KOMMUN?	5
Vad är en stat?	
Vad är en region?	
Vad är en kommun?	
Varbergs kommun	
Kommunens nämnder	
Kommunens förvaltningar	
DEMOKRATI - EN PROCESS	8
Varför tar det så lång tid?	
HUR JOBBAR MAN I SKOLAN MED DEMOKRATIBEGREPPET?	9
VISION 2025, HÅLLBARHET OCH DELAKTIGHET I VARBERGS KOMMUN	11
VAD ÄR DEMOKRATIFORUM FÖR UNGDOMAR?	16
Det här är demokratiforum	
Hur går demokratiforum för ungdomar till?	
Kan jag delta?	
STÖDFRÅGOR TILL DEMOKRATIFORUM FÖR UNGDOMAR	18
ÅTERKOPPLING TILL DELTAGARE	20
Vad händer med resultatet?	
DIALOGMETODER FÖR ATT NÅ UNGA I VARBERGS KOMMUN	21
TIPS OCH TRIX – SAMTALSMETODIK I SMÅ GRUPPER	23
ÖVNINGSUPPGIFTER INNAN GENOMFÖRT DEMOKRATIFORUM FÖR UNGDOMAR	24
Vem bestämmer?	
Uppkörningen	
ÖVNINGAR EFTER GENOMFÖRT DEMOKRATIFORUM FÖR UNGDOMAR	28
Körkortet	
Demokratin, inflytandet och jag	

Syfte med metodmaterialet

Dialogmetoden som Varbergs kommun hämtat inspiration ifrån kallas Demokratitorg, och är ett samarbete mellan Västra götalandregionen och Pedagogiskt centrum, Göteborgsregionens kommunalförbund. Pedagogiskt centrum har arbetat fram ett metodmaterial uppdelat i två undervisningsteman kallade inför och efter Demokratitorg. Varbergs kommun har i utbildnings-syfte använt delar av materialet för att ge deltagare i Demokratiforum för ungdomar samma förutsättningar för god dialog.

Metodmaterialet är tänkt att vara en förberedelse inför Demokratiforum för ungdomar och en del av arbetet med demokratibergreppet i skolan. Vi har valt att fokusera på det kommunala självstyret och den demokratiska processen samt Varbergs kommuns arbete med hållbarhet och delaktighet utifrån Vision 2025 och främst då arbetet riktat till målgruppen unga.

Den första delen av materialet presenterar kommunen som organisation och del av samhället och den senare delen på genomförandet av dialogmetoden, återkoppling som en del av processen och frågeställningar kring delaktighet, inflytande och hållbarhet. Metodmaterialet förbereder således deltagare för mötet med politiker. I materialet finns även stödfrågor presenterade till dialogens olika teman och tips och trix för samtalsmetodik i små grupper. De politiska partierna i Varberg har fått möjlighet att presentera sig själva genom att svara på ”15 frågor till din lokalpolitiker” från elever i grundskolan och på gymnasiet som inhämtats genom en enkätundersökning i juni 2014, dessa finns presenterade i tillhörande lärcirkel.

Syftet med Demokratiforum för ungdomar är att fånga ungdomars kreativa idéer för att utveckla Varberg och ta tillvara på engagemanget samt ge förutsättningar och möjligheter för ungdomar att påverka sin vardag. Effektmålet för Demokratiforum för ungdomar är en ökad kunskap om demokrati och en del av en längre läroprocess. Metoden förväntas även bli ett verktyg för att minska avståndet mellan ungdomar och beslutsfattare i kommunen. Återkoppling sker i form av en rapport och synpunktsinhämtning, men även en rapportering om hur materialet förvaltats av kommunen.

Introduktion: Vad är en stat? Region? Kommun?

Vad är en stat?

Staten kan vara ett geografiskt område, alltså ett land. Det kan också betyda ett lands regering och myndigheter. Ibland talar vi om staten och menar då ofta regering, riksdag och myndigheter. Staten är den offentliga makten på riksnivå.

Vad är en region?

En region har ansvar för många områden som rör utvecklingen i län, exempelvis Hallands län. Regionen i Halland, Region Halland, arbetar med utveckling och tillväxt och att erbjuda en god hälso- och sjukvård, vilket gör att det skapas diverse plattformar och mötesplatser för ungdomar att få uttrycka sina tankar, idéer och aktivt påverka i medskapandet av framtiden.

Vad är en kommun?

En kommun har ansvar för många områden som rör utvecklingen i en stad, exempelvis Varberg. Kommunen har uppdraget att verka för utveckling och tillväxt och att erbjuda boende i kommunen, företag i kommunen och organisationer samt föreningar i kommunen ett så gott samhälls klimat som möjligt.

Varbergs kommun

I Varberg har drygt 200 av kommunens invånare politiska så kallade förtroendeuppdrag i nämnder, styrelser, råd och grupper. Två av dessa är heltidsengagerade politiker. Övriga är politiker på sin fritid. Politikerna representerar de partier som kommunens invånare röstar fram vart fjärde år. De styr kommunen genom att sitta i olika nämnder, styrelser och råd och fattar de avgörande besluten om vad som ska göras i kommunen och lägger till exempel förslag på förändringar och förbättringar.

Kommunfullmäktige är en kommuns hjärta i den demokratiska processen. I kommunfullmäktige finns alla de partier som vid val var fjärde år, får väljarnas stöd att vara med och styra en kommun. Hur många röster ett parti får i valet, avgör antalet platser i kommunfullmäktige. Ju fler röster, desto fler platser vilket är lika med ökad möjlighet att få igenom just sina politiska frågor. I kommunfullmäktige i Varberg har vi 61 platser, fördelade över 9 partier. Fördelningen av platser kan förändras efter varje val, nu senast i september 2014. Nya ledamöter i fullmäktige kan ha röstats in av väljarna, och då ersätter de personer som suttit den senaste mandatperioden. En mandatperiod sträcker sig över fyra år. En del personer får fortsatt förtroende av Varbergs kommuns invånare att vara ledamöter i kommunfullmäktige även kommande fyraårsperiod.

En av demokratins tjusningar är att vem som helst kan gå med i ett parti, vara aktiv och lyfta fram frågor man brinner för. Demokratins tjusning är också att vem som helst kan starta ett eget parti, om man inte upplever att de som redan finns arbetar med frågor som man själv ser är viktiga. Men, eftersom demokrati ofta handlar om majoritetsbeslut är demokrati inte det samma som att alltid få sin vilja igenom. Kompromisser, överenskommelser och förhandlingar om sakfrågor är en stor och viktig del av att leva upp till demokratins spelregler. Och det för att säkerställa en demokratisk ordning där så många som möjligt ska uppleva delaktighet och att åtminstone några av ens partis frågor får utrymme.

Kommunens nämnder

De förtroendevalda fördelar platser i kommunens olika nämnder utifrån samma princip som vi inrättar ledamöter i kommunfullmäktige. Det parti som får flest röster i kommunvalet, får automatiskt tillträde till nämndernas ordförandeposter. En nämnd består av ett antal politiker som diskuterar och beslutar om sakfrågor som rör just deras nämnd. Barn- och utbildningsnämnden är den politiska nämnd som ansvarar för förskola, pedagogisk omsorg, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasieskola, gymnasiesärskola, komvux och särvtux. Nämnden beslutar om ramar och mål för verksamheterna, fördelar budget och följer regelbundet upp och utvärdera verksamheterna. I barn- och utbildningsnämndens uppdrag ingår också att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt. Under barn- och utbildningsnämnden finns ett arbetsutskott och ett gymnasieutskott.

En del frågor kan nämnderna avgöra på egen hand, en del frågor måste beslutas om i kommunfullmäktige. Nämnderna arbetar nära de olika förvaltningarna där tjänstemän arbetar med uppdrag att genomföra det som nämnden beslutar om. I samråd med förvaltningens verksamheter skapas processer och projekt som motsvarar den riktning som beslutats om. Det är alltså inte tjänstemännen på en förvaltning som beslutar om övergripande frågor, utan nämnden. Tjänstemännen redovisar för nämnden hur de arbetat med nämndens riktning, och ofta är det ett nära samarbete mellan politik och förvaltning för att skapa de bästa förutsättningarna för de som berörs av kommunens arbete.

Kommunens förvaltningar

En kommun består av olika förvaltningar, avdelningar, som arbetar med olika områden, frågor och teman, som berör de boende i kommunen. Busstrafik, brandstation och beredskap för olika händelser, företagsetableringar, framtidsmässor och festivaler, allt berör kommuninvånare på ett eller annat sätt och behandlas därför av våra lokala politiker i Varberg. I Varbergs kommun finns det också en mängd olika yrkesroller och ca 350 olika yrkestitlar för att kunna leverera den service som kommuninvånare vill ha.

Låter det byråkratiskt och svårt? Låter det intressant och spännande? Oavsett med vilka känslor du närmar dig demokrati och politik kan Demokratiforum för ungdomar vara den metod och det verktyg som får just dig engagerad.

Alla förvaltningar ska ta till vara på ungdomars idéer, tankar och perspektiv och därför behövs ungdomar i politiken, i samhällsutvecklingen och i Vision 2025. Skolan kanske är den verksamhet som mest förknippas med ungdomars plattformar där de kan uttrycka åsikter, tätt följt av kultur- och föreningslivet. Då är det logiskt att också politiken ger förutsättningar för ökat inflytande och uppmuntrar ungdomar till deltagande och möta ungdomar där ungdomar är.

Demokratiforum för ungdomar genomförs av den anledningen på Peder Skrivares skola med gymnasieelever under hösten 2014, och på ungdomsgårdarna med gårdsbesökare under våren 2015. I för ungdomarna trygga miljöer, möter politiken deras tankar och frågor, på ett sätt som kan borga för hållbarhet att ta tillvara på ungdomars idéer och åsikter, samt uppmuntra till delaktighet i samhällsutvecklingsfrågor, politik och demokratiprocess.

Demokrati - en process

Varför tar det så lång tid?

Kommunen ansvarar för många frågor i din närmiljö, till exempel förskola, skola, gymnasier, äldreomsorg, stöd till barn, familjer och till personer med funktionsnedsättning. De beslut som fattas inom kommunen påverkar ofta många invånare som har olika förutsättningar och intressen. Den demokratiska processen är rättvis men omfattande. Nedan beskrivs hela processen.

Ett ärende kommer in till kommunen. Ett ärende kan vara ett telefonsamtal, ett brev eller ett e-post med en skrivelse från någon myndighet, ett företag, en privatperson, en tjänsteman, från en förvaltning eller från någon annan nämnd i kommunen. Det kan exempelvis vara en remiss från en statlig myndighet där de ber kommunen att komma med synpunkter på en lagändring, en utredning eller en detaljplan.

Ärendet registreras i kommunens diarium och får ett unikt diarienummer samt stämplas med ankomstdatum. Diarienumret används för att hålla reda på ärendena som registreras, underlätta sökning samt för att det ska gå att se vilka ärenden som kommit in till kommunen.

Beredning av ärendet betyder att underlag för beslut tas fram. Det innebär till exempel att bakgrund till ärendet, förvaltningens yttrande och förslag till beslut lämnas till nämnden för ställningstagande. Det är tjänstemän från nämndens förvaltning som bereder ärendena för nämnden. I nämnden sitter folkvalda politiker.

Den aktuella nämnden, kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige sammanträder och fattar beslut i ärendet och ett sammanträdesprotokoll för sammanträdet skrivs och justeras. Beslutet skickas, expedieras, sedan till de som är berörda av beslutet. Ärendet avslutas och arkiveras för att berörda personer ska kunna ta del av beslutet i framtiden och även överklaga om beslutet anses felaktigt. Om beslutet till exempel överklagas, kräver vidare åtgärd eller innebär ett nytt uppdrag kan processen starta om från början.

Ett exempel på vad som beslutas i kommunfullmäktige är kommunens budget och barn- och utbildningsnämnden beslutar exempelvis om ett nytt program på gymnasiet ska inrättas.

Demokrati tar tid. Alla beslut tar olika tid och det beror alltså på att besluten kräver mer eller mindre omfattande utredningar och synpunktsinhämtning från olika parter.

Hur jobbar man i skolan med demokratibegreppet?

”Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden.”

Vad betyder egentligen de inledande meningarna? Vem är de riktade till och hur gör vi verklighet av orden? Och vad har det mig just dig att göra? Låt oss ta det steg för steg. Alla elever i Sverige ska uppmuntras, och också utmanas, i att vilja lära. Skolan ska stötta dig i att utveckla tänkande, låta dig argumentera och debattera, och skapa delaktighet i det vi tillsammans i skolan gör. Du som elev har rättigheter, och skyldigheter, reglerade enligt olika lagar och styrdokument. Både sådana som gäller nationellt, alltså för Sverige, och sådana som gäller lokalt, det vill säga för Varberg. Men också globala lagar och förordningar som till exempel de mänskliga rättigheterna.

”Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.”

Demokrati är den form av statsskick vi har i Sverige. De allra flesta länderna i världen har demokrati, men några länder är diktaturer. Skillnaden mellan demokrati och diktatur kan beskrivas som med att i en demokrati utgår all makt från folket. Vi har allmän rösträtt, fria val och yttrandefrihet. Varje röst är värd lika mycket och det är röstningen som avgör vem och vilka som får styra landet och bilda regering. I en diktatur är det ett parti som bestämmer allt, och det finns få eller inga andra alternativ att rösta på. Diktatorn bestämmer och makten utgår från honom eller henne. Mänskliga rättigheter efterföljs inte, förtryck och diskriminering är därför vanligt i en diktatur. I skollagen för svensk skola slås det fast att det är mycket viktigt att vi kämpar för de mänskliga rättigheterna och alla människors lika värde.

”Alla som verkar i skolan ska alltid hävda de grundläggande värden som anges i skollagen.”

Vi läser vidare i lagtexten och kan förstå att inget barn, ingen elev eller vuxen ska utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Likabehandlingsplaner och diskrimineringslagar skyddar oss som individer men det är varje människas ansvar och skyldighet att leva efter lagarna. Vi ska motverka kränkande behandling och vi ska ha en öppen diskussion med varandra kring värdegrundsfrågor. Inte bara ibland, utan varje dag, i varje ämne.

”Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.”

Så långt om de lagar och förordningar som styr vår skola och vår verksamhet där. Hur är det med sådant som handlar om dig som person, din individ och din personliga utveckling. Vad säger skollagen om de delarna? Titta dig omkring på din skola, i din klass, i ditt kompisgäng. Ser du världen samlad? Det vill säga, har du skol- och klasskamrater och vänner som kommer från olika delar av världen? Märker du att ni alla är lika, och tillåts vara olika på samma gång?

Även detta är en del av demokrati och mänskliga rättigheter. Du har rätt att vara den du är, dina kompisar likaså.

”Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse.”

Jag och du bildar ett vi. Tillsammans kan vi lösa problem, diskutera, lära och skapa kreativa möjligheter för varandra. Vi är en del av ett samhälle som vi själva medskapar och påverkar. Men vad kan jag påverka, och hur? Demokratiforum för ungdomar är en möjlighet att påverka genom att samtala med lokala politiker som tar beslut som påverkar dig. Utmaningen är att förstå att inte alla tänker som jag. Att vi tolkar och upplever vår omgivning på olika sätt, utifrån de erfarenheter vi har. Ibland är det svårt att förstå hur andra människor kan tycka och tänka som de gör. Men likväl måste vi respektera varandras olika åsikter och tankar. Med empati, förmågan att förstå det andra känner, kan vi träna oss i att bättre respektera och förstå varandras olikheter. Och det är en av skolans viktigaste uppgifter, och också en av demokratins pelare. Genom att träffa politiker får du möjlighet att förstå varför vissa frågor prioriteras i kommunen och andra inte och varför det är så viktigt att engagera sig för att kunna påverka vissa beslut.

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla.”

Vision 2025, Hållbarhet och delaktighet i Varbergs kommun

Den idé som framförs idag, kan bli verklighet relativt snabbt. Andra idéer tar många, många år att processa och besluta om. Om jag har en idé som kan göra Varberg bättre för ungdomar, till vem vänder jag mig då? Att närma sig möjligheten att medskapa för nuet, morgondagen och för framtiden är inte alltid så självklart eller enkelt. Det borde vara lika naturligt att engagera sig i demokratifrågor som det är att bli medlem i någon förening. Kan Demokratiforum för ungdomar underlätta för ungdomar att vilja engagera sig ännu mer? Vi testar.

Varbergs kommun har en antagen vision om att bli Västkustens kreativa mittpunkt år 2025. För att Vision 2025 ska bli verklighet har kommunen även tagit fram en verksamhetsidé. I den presenteras förhållningssätten hållbarhet och delaktighet som alla förvaltningar och bolag ska arbeta vidare med. Verksamhetsidén för Varbergs kommun är tydlig: Vi ska förenkla människors vardag och inspirera dem att uppnå sina drömmar. Men hur gör vi idén till verklighet? Varbergs kommun bjuder in till dialog mellan politiker och unga. Demokratiforum för ungdomar gör det möjligt att ta plats i det demokratiska rummet och aktivt vara med och påverka teman, sakfrågor och områden vi upplever intressanta.

Vision 2025, och kommunfullmäktiges övergripande mål för åren 2013-2015, har en tydlig beskrivning av vad som behövs för att stärka ungdomars entreprenöriella förmågor och öka deras anställningsbarhet. ”Entreprenörskap ska uppmuntras från tidig ålder. För att underlätta för unga att ta sig in på arbetsmarknaden ska grund- och gymnasieskolan säkerställa att eleverna i mycket högre utsträckning klarar kunskapsmålen i skolan. Övergången från skola till näringsliv ska underlättas, där en kreativ och modern uppföljare till PRAO ska finnas tillgänglig för alla elever.”

Fokus på välfärdens kärna

Kommunfullmäktige markerar i Vision 2025 att välfärdens betydelse är central för att människor ska vilja arbeta och leva i Varberg. Välfärdens kärna specificeras som skola och omsorg och att det är viktigt att dessa håller hög kvalitet. Värdegrunden är bärare av respekten för varandra och alla människors lika värde.

”Vi ska arbeta för nolltolerans mot mobbning och andra kränkningar, bråk eller hot mot andra elever. Insatser mot mobbning ska bygga på forskningsbaserade åtgärder. Barn och unga ska må bättre. Det är tydligt att större fokus på förebyggande insatser och ökad

samverkan mellan olika förvaltningar och aktörer leder till bättre resultat för barn och unga i riskgrupper. Klart är att utbildning är den viktigaste skyddsfaktorn för att få ett bra liv. Idrottens och föreningslivets betydelse i dessa sammanhang kan vara avgörande.”

Kanske är inte förskolan något som en ungdom ser som prioriterat område, men tänk efter en stund. Förskolans uppdrag och syfte kan spela stor roll i en människas liv. Något som också lyfts fram i Vision 2025:

”Förskolan och skolan ska tillvarata barns nyfikenhet och lust att lära. Grunden till kunskapskolan läggs redan i förskoleåldern. I skolan ska alla elever få den stimulans de behöver för att utvecklas. För elever som behöver extra stöd ska insatser sättas in tidigt.”

Den kreativa Vision 2025 innehåller alltså övergripande mål att sträva efter och är beslutad att gälla som kommunalt inspirations- och måldokument för Varbergs kommun. Det blir sedan samtliga förvaltningars uppgift att ”bryta ner” innehållet i visionen så att det kan vävas in i förvaltningarnas specifika områden. Här är ett axplock av hur ungdomar omnämns och berörs av några förvaltningars arbete i Varberg.

Kultur- och fritidsförvaltningen

En första demokratisk process som ungdomar kommer i kontakt med är just genom kultur- och fritidsverksamhet. Det är i sin närmiljö som vi ofta ser utvecklings- och förbättringsområden, sådant vi känner vilja och engagemang för. Det kan vara allt från ett trasigt nät i ett fotbollsmål på någon av kommunens planer, till önskemål om en speciell bok att kunna låna på stadsbiblioteket. Det är via de vardagliga händelserna och situationerna, som vi utvecklar förståelse till helhet och övergripande processer. Det är därför viktigt att, som Kultur- och fritidsförvaltningen, beskriver i sina riktlinjer uppmuntra de unga till engagemang:

”Ungdomars intresse att engagera sig i samhället och påverka sin vardag ska tillvaratas. Det ska utvecklas former för att ta tillvara barns och ungdomars åsikter och idéer i utvecklingen av kommunen.”

Kulturhuset Komediante, Påskbergsvallen och Spööökitetsparken är mötesplatser för upplevelser och görande i Varbergs kommun. Åkulla friluftsområde, Bua hamn och Björkängs strand tillhör också kommunen, och för att skapa hållbarhet och delaktighet i hela Varberg finns särskilda riktlinjer för ungdomsaktiviteter på landsbygden.

”Livsvillkoren för ungdomar på landsbygden är beroende av möjligheten till en aktiv och varierad fritid. Kultur- och fritidsförvaltningen gör speciellt riktade insatser för att stödja fritidsaktiviteter för ungdomar på landsbygden.”

Det är viktigt att det både på landsbygden liksom i staden ges förutsättningar till en stabil och hållbar tillväxt. Ett samhälle i förändring kräver detta, och det i sin tur ställer krav på både politiker, tjänstemän och också invånare. Att få göra sin röst hörd är en demokratisk rättighet, men också en skyldighet då det utan röster från olika grupper i samhället, inte blir den dynamiska möjlighet till utveckling en kommun vill ha. Ju fler röster som ger sin syn på Varberg, sin berättelse av vad och hur vår stad kan fortsätta utvecklas, desto

tydligare riktning till politikerna vars uppgift är att prioritera kommunens resurser. Politikerna i Varbergs kommunfullmäktige arbetar för vår stads bästa, med dina och mina intressen högst på agendan. Och de gör det i vad som kallas ett holistiskt sammanhang, vilket betyder att idéer som förs fram ska så långt det är möjligt tas om hand och införas i övriga planer och strategier som kommunen har.

I takt med att vi lär oss mer, läser och förstår bättre hur Varberg samspelar med övriga Halland, Sverige och också världen, behöver kompetensen hos befolkningen stärkas. I utvecklingsstrategin för Varbergs kommun med fokus på landsbygden, lyfts detta fram och det livslånga lärande blir en central del av förutsättningarna att klara av samhällsutvecklingen. Utbildningens värde för samhällelig utveckling beskrivs så här:

”Näringslivets förnyelse, förändringar i offentlig sektor samt etablering av nya verksamheter ställer krav på ökad kompetens hos befolkningen. Utbildning och livslångt lärande är en nyckelfaktor för kommunens totala konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter. De utbildningar som erbjuds måste anpassas till näringslivets och individers olika efterfrågan och vara av god kvalitet.”

När olika sätt att stimulera entreprenörskap möjliggörs, exempelvis att ungdomar via Demokratiforum för ungdomar möter politiker, sker en slags folkbildning, vi lär av och med varandra. Även här ser vi ett tydligt fokus på gruppen ungdomar, och landsbygden, och att det är viktigt att lyssna på ungdomars åsikter och hitta former för lärande också utanför det traditionella klassrummet i skolan.

Hamn- och gatuförvaltningen

Hamn- och gatuförvaltningen utformar, bygger och sköter många platser som används av ungdomar. Bland annat badplatser, lekplatser, motionsspår, idrottsanläggningar, skolgårdar och stadens offentliga rum som finparker, torget och grönområden. I förvaltningens styrdokument och riktlinjer dras mål och ambitioner fram. Här nämns ungdomar och ungdomar med funktionshinder, som grupper man vill ska vara flitiga användare av kommunens ytor. Hamn – och gatuförvaltningen har i Cykelplan 2010-2015, barn och ungdomars behov av cykelbanor och alternativa färdvägar prioriterade:

”Nya cykelvägar som förbindelse till och mellan skola, arbetsplats och fritidsanläggning ska ha hög prioritering.”... I kap 5.5 Slutsatser, sid 35 skriver man; ...”I denna plan för nya cykelvägar har möjligheten till vardagliga resor prioriterats. Planen avser att skapa ökad möjlighet för cyklande till skola, arbete och fritidsintresse/motion. Särskilt har barns och ungdomars behov av att fritt kunna välja vart de av egen kraft vill förflytta sig fått stor påverkan på planen.”...

I de olika planerna och riktlinjerna tydliggörs ungdomars behov och rättigheter till bra miljöer, och inkluderar alla ungdomar. Där tas också upp att förvaltningen ska ha dialog med de framtida användarna inför ombyggnationer, nyanläggningar och inför nya projekt. Det betyder att ungdomar ska erbjudas delaktighet och möjlighet att medskapa. Inför fredsåret 2015 har Hamn- och gatuförvaltningen tillsammans med andra förvaltningar sökt pengar från Boverket. Man vill tillsammans med ungdomarna planera och utveckla Rosenfredsskolan, där Kulturskolan och nu även Centralen finns.

Kommunala bolag

Kanske är inte bolag det första vi tänker på när vi tänker kommun. Men också kommuner äger och driver bolag, där bostadsbolag, energibolag och näringslivsbolag är vanliga exempel. I Varberg har vi 10 kommunala hel- eller delägda bolag där Varbergs Bostads AB och VIVAB, Vatten och Miljö i Väst är två exempel. I styrelsen för de kommunala bolagen sitter politiker tillsammans med representanter från företaget.

Varbergs Bostads AB ansvarar för bostadslägenheter i kommunen, så kallade hyresrätter, och när du fyllt 18 år kan du registrera dig i den kommunala bostadskön. Varbergs Energi arbetar aktivt tillsammans med Peder Skrivares skola för att kunna ta emot praktikanter och när möjlighet finns så tar bolaget även emot andra studenter för praktik eller olika arbeten i skolan. Dessutom gästföreläser medarbetare bland annat på Campus Varberg. VIVAB ansvarar för att de som bor och arbetar i Varbergs och Falkenbergs kommuner har tillgång till friskt, rent och gott vatten i kranen. VIVAB ansvarar även för ledningsnätet och reningsverken och tar även hand om avfallet, både hushållsavfallet och det som lämnas på bemannade återvinningscentraler.

Samarbeten över gränserna

Varbergs kommun arbetar tätt tillsammans med andra samhällsaktörer som Polisen, vilka har övergripande ledord att man skall vara ”effektiv, tillgänglig och engagerad”, för att kunna skapa en hållbar samhällsutveckling och nå unga i olika sammanhang. Näringslivet är en viktig del av Varbergs utveckling och i många projekt involveras företagare som också är en i Vision 2015 viktig målgrupp.

I barn- och utbildningsförvaltningens dokument ”En utbildning för framtidens arbetsmarknad” står följande: ”genom ett kommunalt samarbete som knyter samman grundskola och gymnasium med Campus Varberg, närsamhälle och näringsliv får barn och unga kunskaper och självförtroende samtidigt som näringslivet kan rekrytera kompetent personal med entreprenöriella förmågor”.

Varbergs kommun samarbetar även med angränsande kommuner som utgör Hallands län och drar nytta av varandras arbete i många frågor för att kunna vara en attraktiv plats att leva och bo på.

Jag har ett förslag! Men vem kan jag höra av mig till?

Varberg vill bli en ännu bättre kommun. En nära dialog med invånare och besökare är en del i det arbetet. Vi behöver få veta vad vi gör bra – och vad vi är dåliga på. I ett förbättringsarbete är beröm och klagomål lika viktigt. Att alla människor i en kommun har samma möjlighet att göra sin röst hörd är också ett sätt att stärka delaktighet och demokrati.

Det finns många sätt att lämna sina synpunkter om kommunen på. Lärare, rektorer, bibliotekarier, fritidsledare och politiker är alla en del av den kommunala verksamheten. Du kan antingen vända dig till någon som arbetar i en verksamhet där du ofta är eller så finner du ansvariga tjänstemän och politiker och information om vilka förtroendeuppdrag de har genom att söka fram det område som du är intresserad av på kommunens webbplats, www.varberg.se. Till Varbergs kommun kan du också lämna dina synpunkter

via en app som heter ”Varberg – Tyck Om Varberg”, en broschyr där du kan skriva ner och lämna in eller posta din synpunkt eller ringa till kommunens växel som kopplar dig vidare till rätt person.

Vad är demokratiforum för ungdomar?

Det här är Demokratiforum

Demokratiforum för ungdomar innebär att politiker och unga i Varberg möts och diskuterar aktuella och viktiga frågor. Ungdomar i Varberg får möjlighet att lyfta sina frågor och åsikter direkt till politiker som i sin tur får pröva sina tankar och idéer om Varberg och Varbergs framtid tillsammans med en betydelsefull målgrupp, unga. Demokratiforum för ungdomar blir då en dialog utifrån ett demokrati- och invånarperspektiv, där ungas synpunkter bemöts, diskuteras och återkopplas.

Hur går Demokratiforum för ungdomar till?

Demokratiforum för ungdomar genomförs en gång under höstterminen med gymnasieelever och en gång under vårterminen riktat till unga på ungdomsgårdar. Mötet sker i en stor lokal, som är möblerad med fem stationer. Varje station bemannas av två politiker och en person som arbetar för kommunen och som har rollen som sekreterare. Sekreteraren ska inte delta i samtalet utan dialogen förs mellan politiker och unga.

Varje station har ett tema och utifrån det temat pratar man tillsammans. Alla som deltar har möjlighet att lämna förslag på teman. Det kan vara alltifrån en kreativ och aktiv fritid, bostäder, skola, hälsa och trygghet, framtid och arbete eller hållbar utveckling till frågor om vad som krävs för att Varberg ska bli västkustens kreativa mittpunkt. Cirka 50 unga medverkar varje gång och delas upp i 5 olika grupper med cirka 10 personer i varje grupp. Grupperna besöker alla stationer medan politiker och sekreterare sitter kvar.

Gruppen samtalar i 15 minuter vid varje station och förflyttar sig enligt ett rotations-system. Tre pass genomförs först, sen är det fikapaus under 10 minuter. Efter pausen genomförs två pass till. Efter stations-dialogen avslutas forumet med att deltagande ungdomar utvärderar samtalet i en kort enkät och politiker sammanfattar sina reflektioner som blir till underlag för framtida Demokratiforum.

Anteckningarna som skrivs under dagen blir underlag för den rapport som presenteras efter varje Demokratiforum. Rapporten kan sedan användas för diskussion bland beslutfattare, skolor och ungdomsgårdar.

Kan jag delta?

De ungdomar/elever som deltar får ett intyg och även möjlighet att nätverka med politiker vilket kan vara viktigt att använda som merit vid anställning.

Gymnasieskolan:

JA! Demokratiforum för ungdomar genomförs på lektionstid som en del av arbetet med skolans demokratiuppdrag. 50 representanter har möjlighet att delta. Elever på Peder skrivares skola bjuds in att delta tillsammans med övriga intresserade gymnasieelever på fristående gymnasieskolor i kommunen.

Ungdomsgård:

JA! Du behöver inte vara politiskt engagerad eller intresserad av politik för att delta. Det räcker med att vilja vara med och påverka din och andra ungas vardag.

Stödfrågor till Demokratiforum för ungdomar

Stödfrågor till varje tema ger er en uppfattning om vad temat skulle kunna innehålla men behöver inte användas på plats. Inbjudna deltagare från gymnasieskolor och ungdomsgårdar har själva arbetat fram frågor som är relevanta att få besvarade. Genom att använda samma teman varje år blir dessa mätbara över tid. Kommunen har valt att ha ett öppet tema där deltagare har möjlighet att ställa frågor som inte ryms inom ramen för andra teman och kommunkoncernen kan använda denna för att få viktig input till sina verksamheter exempelvis stadsutvecklingsprojektet eller fredsåret.

Tema – En kreativ och aktiv fritid

- *Vad finns det att göra idag?*
- *Vad är bra? Hur kan vi utveckla det?*
- *Vad saknar ni?*
- *Hur funkar kollektivtrafiken till och från aktiviteterna? Hur får alla tillgång till det utbud som finns?*
- *Utveckling av centrumhandeln?*

Tema – Hälsa, trygghet och jämställdhet

- *Vad är hälsa för dig?*
- *Vad är trygghet för dig?*
- *Känner du dig trygg i Varberg?*
- *Hur skapar vi jämställdhet och lika behandling av alla människor?*
- *Hur förebygger vi mobbing?*

Tema – Skola, framtid och arbete

- *Vad behöver förbättras i skolan?*
- *Hur kan vi få en bra skola?*
- *Vad behöver du för att vara engagerad i skolan?*
- *Hur ser du på framtiden? Vad gör du om tio år?*
- *Hur hjälper skolan dig att komma till den framtid du vill ha?*

Tema – Varbergs framtid

- *Största utmaningarna inför framtiden?*
- *Byggnation?*
- *Integration?*
- *Natur och miljö?*

Tema – Öppet tema

- *Öppet tema för ungdomars/elevs egna frågor som inte ryms inom tidigare teman*

Återkoppling till deltagare

Vad händer med resultatet?

Efter varje dialog ombeds deltagande ungdomar att svara på ett par korta frågor, som är till för att utvärdera arbetet samt att förbättra det inför nästa tillfälle. Politikerna ombeds skriva ner korta reflektioner om vad samtalet gav deras arbete som förtroendevalda. Utvärdering och reflektioner används tillsammans med samtalssekreterarnas anteckningar i rapporten, som upprättas efter varje Demokratiforum. Rapporten används till att sammanfatta och analysera det som ungdomarna uttryckte i dialogen och skrivs av arbetsgruppen. Rapporten sprids genom olika kanaler, till exempel kommunens webbplats, politiker och berörd personal.

Återkoppling sker även till alla deltagare efter sex månader. Under en gemensam middag presenteras rapporten och hur den har tagits omhand i verksamheten. Kommunen beskriver även hur förslag, tankar och idéer har prioriterats och förvaltats för att öka förståelsen för den demokratiska processen och de prioriteringar som organisationen måste göra.

Efter två genomförda Demokratiforum för ungdomar, under projektets första år, så kommer det även att genomföras en utvärdering av projektet som presenteras för politiken.

Dialogmetoder för att nå unga i Varbergs kommun

Centralen

Centralen är en mötesplats för unga mellan 15 och 25 år, där verksamheten till stor del drivs och sköts av unga. Centralen står också för en mängd olika projekt och arrangemang på olika platser i kommunen, både centralt och på landsbygden. Allt beror på vilka idéer som finns och var unga vill genomföra dem.

Centralgruppen

Centralgruppen arbetar med frågor som direkt berör Centralens verksamhet såsom utvecklingsfrågor för verksamheten, men också med idécentralen. Idécentralen är ett resurssystem som stödjer ungas egna idéer och ger unga en möjlighet att vara med och ta beslut kring verksamhetens resurser. På så sätt ska inflytande och delaktighet för målgruppen i verksamheten säkerställas. Utöver ovanstående ska centralgruppen även halvårsvis ha möten med Kultur- och fritidsnämndens politiker.

Centralgruppen är öppen för alla boende i Varbergs kommun mellan 15-25 år och har som målsättning att träffas en gång i månaden.

Medborgardialog i stadsutvecklingsprojektet, målgrupp ungdomar

Målgruppen ungdomar är en prioriterad målgrupp och i arbetet med stadsutvecklingsprojektet så kommer metoderna för dialog att vara anpassade för att kunna fånga upp ungas synpunkter, idéer och åsikter. När kommunen startade en medborgardialog under våren 2014 för att ta reda på vilka värden som invånare och besökare tycker är viktiga i utvecklingen av Varberg så deltog cirka 400 elever i gymnasie- och högstadieåldern i dialogen genom en mentometerundersökning med efterföljande samtal.

Kommunen nådde även ut till målgruppen i dialogarbete i Brunnsparken den 24 maj och under evenemanget Hallifornia den 17 juli.

Mellan juni och augusti 2014 hölls en särskild Facebooksida, Dialog om stadsutvecklingen i västra centrum, öppen. Där hade alla målgrupper möjlighet att förmedla sina åsikter och reagera på frågeställningar som kommunen behövde viktiga inspel i.

Rapport och resultat presenteras i slutet av 2014.

Varbergsnämnden

Varbergsnämndens övergripande uppdrag är att ur ett tydligt invånarperspektiv verka för en god och jämlik hälsa hos invånarna i Varberg och en vård på lika villkor utifrån behov. Huvudman för gruppen är Region Halland, och samverkanspartner är Varbergs kommun.

Att informera och ha dialog med invånarna kring hälsa och vården i Varbergs kommun ser Varbergsnämnden som ett av sina viktigaste uppdrag. Varbergsnämnden för sedan vidare invånarnas uppfattning till hälso- och sjukvårdsstyrelsen och medverkar när utbudet av vård formas och förändras i Halland.

Under maj – augusti 2014 har Varbergsnämnden tillsammans med övriga lokala nämnder i Halland, fört dialog med unga- unga vuxna i åldern 16- 25 år. Fokus på dialogen har varit unga- unga vuxnas relation till det samlade hälso- och sjukvårdssystemet. Rapport och resultat presenteras i slutet av 2014.

Ambitionen är att kunna utveckla dialogen med ungdomarna och att utifrån ett ungdomsperspektiv och ett jämställdhetsperspektiv skapa en plats av och för ungdomar.

Tips och trix – samtalsmetodik i små grupper

- Det kan vara värt att tänka på att alla deltagare inte har samma förutsättningar att tala inför grupp och samma förkunskaper därför kommer här några tips och trix att använda på plats.
- Skapa kontakt och trygghet, börja gärna med en kort presentationsrunda
- När man samtalar i små grupper är det viktigt att tänka på att alla får komma till tals.
- Lyssna reflekterande och låt alla deltagare tala till punkt. Inbjudna politiker är främst på plats för att lyssna på ungdomar/elever och svara på deras frågor utifrån rollen som förtroendevald och kommunpolitiker.
- Ställ hur och vad-frågor istället för varför-frågor, för att leda samtalet framåt.
- Att samtala innebär också att det talade språket är en del av ett samtal. Då är det särskilt viktigt att vi förstår varandra och att det vi säger betyder samma sak. Inom de flesta yrken finns det också facktermer och yrkesuttryck. När du använder en fackterm så är det viktigt att förklara innebörden av orden.

Övningsuppgifter innan genomfört Demokratorg för ungdomar

Pedagogiskt centrum har arbetat fram nedan övningar uppdelade i två undervisningsteman kallade inför och efter Demokratitorg. Varbergs kommun använder följande fyra övningar: "Vem bestämmer?", "Uppkörningen: Brainstorma frågor till forumet", "Körkortet", "Demokratin, inflytandet och jag", i utbildningssyfte för att ge deltagare i Demokratorg för ungdomar samma förutsättningar för god dialog med politiker.

Vem bestämmer

Kommun, region och stat och vem som beslutar om vad inom de olika områden som vi har valt.

Tid: ca 90 min eller flera lektioner

Beskrivning: övningen Vem bestämmer? har som syfte att fördjupa elevernas kunskap kring de politiska beslutsnivåerna -kommun, landsting/region och stat- och vad som skiljer dem åt. I Vem bestämmer? ligger fokus framför allt på ett undersökande arbetssätt.

Uppkörningen

Brainstorma frågor till forumet

Tid: ca 60 min

Beskrivning: övningen Uppkörningen är enkel brainstormingövning. Uppkörningen har som syfte att få ungdomarna/eleverna att komma på och utveckla tankar, idéer och förslag som de kan föra fram till politikerna.

Körkortet

Tid: 30-45 min

Beskrivning: övningen Körkortet är en enkel diskussionsövning. Den bör användas efter ett genomfört Demokratitorg för att ge ungdomarna/eleverna möjlighet att reflektera kring erfarenheten de varit med om.

Demokratin, inflytandet och jag

Tid: 45-60 min

Beskrivning: övningen Demokratin, inflytandet och jag är en enkel värderingsövning som är bra att använda som inledning till fortsatt diskussion/undervisning om makt, representativitet och medborgarinflytande. Syftet med övningen är att få ungdomar/elever reflektera kring medborgarinflytandet i Sveriges representativa demokrati.

Vem bestämmer?

Syftet med övningen är ungdomarna/eleverna ska fördjupa sin kunskap kring det politiska systemet i Sverige. Det kan ofta vara svårt att skilja de tre politiska beslutsnivåerna - kommun, landsting/region och stat – från varandra. Därför fokuserar Vem bestämmer? på att försöka göra de tre nivåernas ansvarsområden mer tydliga för ungdomarna/eleverna.

Förberedelser inför övningen:

Det är bra om du som fritidsledare/lärare översiktligt har gått igenom de tre politiska beslutsnivåerna- kommun, region/landsting och stat med ungdomarna/eleverna innan övningen.

Instruktioner till övningen:

Del 1: Brainstorming

1. Dela in ungdomarna/klassen i tre grupper. Den första gruppen ska representera er kommun, den andra gruppen ska representera Hallands län och den tredje gruppen ska representera staten.
2. Be de tre grupperna att brainstorma kring och undersöka ytligt vad som är unikt för den organisation de representerar. Tre frågor att svara på kan vara: Hur är vår organisation organiserad? Vem får rösta? Och när? Vilka områden ansvarar vi för? Var får vi pengar ifrån?
3. Be dem redovisa för de andra grupperna det som är viktigt för respektive organisation.

Detta gör att alla grupper känner tillhörighet till sin beslutsnivå, samt att alla grupper får ungefär samma förståelse innan övningen fortsätter (se del2). Om du inte vill lägga alltför mycket tid på övningen kan du välja att hoppa över del2.

Del 2: Undersök

1. Dela in de tre grupperna i fyra grupper vardera, det vill säga att ungdomarna/klassen nu består av 12 grupper. Det är bra om ungdomarna/eleverna är i grupper om par eller tre och tre. Om deltagande ungdomar eller din klass består av färre ungdomar/elever tar du bort ett av ämnena (se nedan).

Låt dem gärna redovisa sina respektive organisationer som ett ordmoln i Tagul, www.tagul.com.

2. Låt dem veta att de som tidigare varit kommunrepresentanter fortfarande är detta, detsamma gäller region- och statsrepresentanterna.
3. Områden som regionen ansvar för och som därmed är bra att undersöka är: 1.) kollektivtrafik, 2.) klimat och miljö, 3.) kultur, samt 4.) vård och hälsa. Tilldela grupperna varsitt ämne på så sätt att en kommungrupp har ämnet kollektivtrafik, en annan kommungrupp har klimat och miljö, och så vidare. Detsamma gäller region- och statsrepresentanterna.
4. Nu ska varje grupp få undersöka vad deras organisation kan besluta /beslutar om på deras respektive område. Ett bra sätt att ta reda på detta är att söka information på respektive organisations hemsida. Där finns ofta allmän information samt övrig information i form av visioner, motioner, beslut och protokoll. De kan även läsa och kommentera på politikernas eventuella bloggar som ett sätt att finna relevant information.
5. Till sist får ungdomarna/eleverna redovisa i helgrupp/helklass vad deras respektive undersökningar har gett för resultat. Låt dem gärna sammanfatta sina resultat både i muntlig och skriven form. Att det finns nedtecknat gör att eleverna senare kan gå tillbaks och bättra på sitt minne inför Demokratiforum för ungdomar. Ett förslag är att låta grupperna redovisa i Powerpoint, Keynote, Prezi eller liknande program och därefter låta klassen ta del av deras material i form av utskriftskopior.

Del 3: Diskutera

När alla redovisat för varandra är det lämpligt att hålla en diskussion i helgrupp/helklass om vad de har lärt sig och de tankar som väckts under processen. Vissa områden som de arbetat med kan även ha varit svåra att skilja åt gällande beslutsnivå. Därför kan det vara bra för grupperna att sinsemellan diskutera detta och på så vis ges utrymme att bena ut det än mer. Låt dem samlas i en stolsring.

Frågor som kan vara lämpliga att diskutera är:

- *Vad tyckte ni om att arbeta på detta sätt?*
- *Lärde ni er något nytt? Vad?*
- *Vad var lätt att hitta information om? Vad var svårt?*
- *Fanns det vissa områden som flöt ihop och det varsvårt att förstå vilken organisation som bestämmer vad? Om ja, vilka områden?*
- *Om ja, varför du det så tror ni? Finns det några fördelar med att det du så? Nackdelar?*

Uppkörningen

Syftet med övningen är ungdomarna/eleverna ska förberedas inför Demokratiforum för ungdomar. Detta genom att på ett enkelt och effektivt sätt få igång deras tankeprocess kring saker de skulle vilja framföra till politikerna på forumet.

Förberedelser inför övningen:

Det är bra om du som fritidsledare/lärare översiktligt har gått igenom de tre politiska beslutsnivåerna kommun, region/landsting och stat - med ungdomarna/eleverna innan övningen. Lägg framför allt tid på den regionala nivån.

Förbered fem stora ark (gärna A2 eller större) med varsin rubrik av följande: ”En kreativ & aktiv fritid”, ”Hälsa, trygghet & jämställdhet”, ”Skola, framtid och arbete”, ”Varbergs framtid”, ”Öppen- för ungdomars/elevs egna frågor som inte ryms inom övriga teman”. Möblera om så att rummet har en stor yta fri från stolar och bord. Placera ut arken med stort avstånd från varandra på golvet.

Instruktioner till övningen:

Del 1: Brainstorming

1. Dela in ungdomarna/klassen i fem grupper. Placera de fem grupperna vid varsitt ark. Rubrikerna är desamma som de teman som Demokratiforumtes fem stationer brukar ha.
2. Berätta att de kommer ha 2 minuter på sig att skriva ner de tankar och förslag de har kring sitt tilldelade tema på arket.

Betona att alla idéer är bra, och att det är bättre att skriva ner flera spontana tankar än att komma med få genomtänkta. Även om de genomtänkta tankarna givetvis också är välkomna.

3. Låt dem skriva ner sina tankar och förslag kring temat i 2 minuter, sedan bryter du.
4. Därefter är det dags att rotera så att varje grupp får ett nytt ark och tema. Upprepa proceduren tills alla grupper har spenderat 2 minuter vid de fem temana.
5. När alla grupper har varit vid alla ark och skrivit ner sina tankar låter du dem redovisa för varandra vad som står på det ark de var vid sist. Låt de som skrivit förslagen att flika in hur de tänkt när de skrev sitt förslag.

Del 2: Diskutera

När alla ark med dess olika teman har redovisats är det lämpligt att hålla en diskussion i helgrupp/helklass om de tankar och förslag som kommit upp genom övningen. Låt dem samlas i en stolsring.

Frågor som kan vara lämpliga att diskutera är:

- *Finns det något förslag som kom upp som ni skulle vilja framföra till regionpolitikerna? Vilka?*
- *Varför är dessa förslag viktiga för dig/er?*
- *Hur kan ni framföra dessa förslag på bästa sätt?*

Övningar efter genomfört Demokratiforum för ungdomar

Körkortet

Så snart som möjligt efter ett genomfört Demokratiforum för ungdomar bör ungdomarna/eleverna få möjligheten att reflektera kring den upplevelse de varit med om. Syftet med Körkortet är ungdomarna/eleverna ska kunna dela erfarenheterna från Demokratiforumet med andra ungdomar eller sitt program och gemensamt processa de tankar som kommit upp.

Instruktioner till övningen:

Samla ungdomarna/eleverna i helgrupp/helklass och låt dem sitta i en stolsring. Frågor som kan vara lämpliga att diskutera är:

- *Hur upplevde ni Demokratiforum för ungdomar?*
- *Var det roligt? Svårt? Tråkigt? Varför?*
- *Hur upplevde ni politikerna?*
- *Hur var det att samtala med politikerna?*
- *Varför tror ni att Demokratiforum genomförs i kommunen?*
- *Är det bra att det genomförs ett demokratiforum för ungdomar i kommunen? Varför? Varför inte?*
- *Lärde ni er något av Demokratiforumet?*
- *Lärde ni er något om kommunal politik? Om ja, vad?*
- *Vad kommer ni att ta med er från Demokratiforumet?*
- *Vad kommer ni att minnas från Demokratiforumet?*

Demokratin, inflytandet och jag

Den här övningen är bra att använda som inledning till fortsatt undervisning om makt representativitet och medborgarinflytande. Syftet med övningen är att få ungdomar/elever reflektera kring medborgarinflytandet i Sveriges representativa demokrati. I övningen möter ungdomarna/eleverna påståenden som knyter an till valdemokrati, deltagardemokrati och samtalsdemokrati (deliberativ demokrati).

Förberedelser inför övningen:

Gör tre lappar; på en står JA, på den andra KANSKE och på den tredje NEJ.

Instruktioner till övningen:

Del 1 : Värdera

1. Skapa en öppen yta i rummet så att deltagarna kan röra sig fritt. Lägga ut de tre lapparna (med JA, KANSKE och NEJ) på golvet med stort mellanrum så att flera personer kan välja att stå vid samma lapp. Berätta att syftet med övningen är att man ska ta ställning och lyssna på varandra. Poängtera att det inte finns något rätt eller fel svar. Det kommer förmodligen visa sig i övningen att ungdomarna/eleverna tycker olika om påståendena. Detta visar att det finns olika synsätt på demokrati.

Om det är så att möbleringen i rummet inte går att flytta eller att deltagarna är rörelsebegränsade, kan ni istället göra övningar genom att alla deltagarna får tre lappar var där det står JA, KANSKE och NEJ. De räcker upp den lappen de vill svara med.

2. Delge ungdomarna/eleverna det första påståendet och låt dem placera sig vid den lapp de anser stämmer bäst överens med deras åsikt.
3. När alla ställt sig vid en lapp, ge de som står där någon minut att förklara för varandra varför de valt att ställa sig där. Är någon ensam vid en lapp, ställer du dig vid personen och frågar hur den personen tänker.
4. Be någon/några vid varje lapp berätta för hela gruppen/klassen vad de har pratat om. Försök ställa öppna följdfrågor till deltagarna för att få reda på deras inställning och om det finns olika perspektiv på svaren.
5. Fortsätt övningen med ett annat påstående.

Påståenden:

- *Demokrati är alltid bättre än diktatur.*
- *I en demokrati ska alla medborgare ha möjlighet att vara med och bestämma.*
- *Ibland kan det vara bättre att en expert på ett område bestämmer istället för en politiker.*
- *Beslut fattade av majoriteten måste alltid följas även om det är emot vad jag själv tycker är rätt.*
- *Vi bör sänka röstaldern i Sverige.*
- *Våra valda svenska politiker representerar vad medborgarna i Sverige tycker.*
- *Genom att rösta i Sveriges politiska val kan man verkligen vara med och bestämma hur vårt samhälle ska vara.*
- *Valda politiker har en skyldighet att lyssna till vad medborgarna tycker.*
- *Sveriges valda politiker lyssnar till vad medborgarna tycker.*
- *Människor har under vissa omständigheter rätt att bryta mot lagen för att framföra sin åsikt.*

Del 2: Diskutera

När ni gått igenom påståendena är det lämpligt att hålla en diskussion i helgrupp/helklass om tankar som väckts under övningen. Återkoppla gärna till de resonemang som ungdomarna/eleverna haft under övningens gång. Låt dem samlas i en stolsring.

Frågor som kan vara lämpliga att diskutera är:

- *Vad tyckte ni om den här övningen?*
- *Var det lätt eller svårt att ta ställning till påståendena?*
- *Var det någon gång som ni bytte eller kände att ni velat byta lapp när ni hörde någon annans resonemang?*
- *Frågor kring skillnaden mellan samt fördelar och nackdelar med valdemokrati, deltagardemokrati och samtalsdemokrati*
- *Frågor kring deras syn på medborgarinflytande*